

ЕКОНОМІКА ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

УДК 339.727.22

DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.3.7>

JEL Classification: F21, E22, H11

Пилипенко Г.М.,
д-р екон. наук, професор,
професор кафедри економічної теорії та
міжнародних економічних відносин,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2091-4320>,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНСТИТУТІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ВЛАДИ

Pylypenko H.M.,
dr.sc.(econ.), professor, professor at the department
of economic theory and international economic relations,
Dnipro University of Technology

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE ECONOMY IN THE CONTEXT OF ECONOMIC POWER INSTITUTIONS TRANSFORMATION

Постановка проблеми. В сучасних умовах, коли вагомим фактором соціально-економічного розвитку країн світу стають геоекономічні і геополітичні чинники, важливого значення набувають питання спроможності національних держав зберегти свій політичний і економічний суверенітет, не втрачаючи при цьому можливості забезпечення умов для зростання суспільного добробуту. Великого значення у цьому відношенні завжди набували інвестиції, які розглядалися економічною наукою як ключовий фактор економічного зростання національної економіки. З цих причин уряди країн завжди прагнули залучити на свою територію іноземний капітал. Завдяки своєму багатовекторному впливу іноземні інвестиції формують можливості для підвищення продуктивності праці і слугують механізмом передачі технологій, полегшуючи доступ до передових виробничих та управлінських практик. У такий спосіб стимулюється інноваційний розвиток економіки. Вони також розширюють можливості для створення нових робочих місць та підвищення глобальної конкурентоспроможності.

Значення, якого набувають іноземні інвестиції для стимулювання економічного зростання, не знімає питання про регуляторні та політичні ризики, на які наражаються потенційні інвестори. Політична нестабільність, непередбачуваність економічної політики та бюрократичні перешкоди можуть стати гальмом для прямих іноземних інвестицій. Це вимагає зусиль урядів зі створення сприятливих умов для формування позитивних очікувань щодо майбутньої прибутковості інвестиційних вкладень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття інвестиційної привабливості країни використовується науковцями переважно у дослідженнях, пов'язаних із міжнародним рухом капіталу. Важливість питань залучення інвестицій в національну економіку зумовлює надання цій категорії характеристик одного із найважливіших індикаторів спроможності країни зацікавити інвесторів [1]. Цілком логічно, що українські вчені проявляють особливий інтерес до цієї сфери економічної науки. Така увага посилилася в умовах воєнного стану, коли Україна стала плацдармом російської військової агресії і з кожним роком все більше втрачає шанси на залучення іноземного капіталу. Ці питання підіймає у своїх дослідженнях Ковальчук Н., яка вивчає вплив умов воєнного стану на інвестиційну активність українських підприємств і приходиться до висновку про її зниження внаслідок військових дій [2]. У цьому ж напрямку працюють Гуцан Т. і Мельникова О., акцентуючи увагу на можливостях регіонів України залучати капітал з огляду на підвищення їхньої інвестиційної привабливості [3]. В роботах Чайки Ю. та Нечипорук О. продемонстровано тенденції руху прямих інвестицій в Україну і виокремлено фактори подальшого розвитку її інвестиційної привабливості [4; 5].

Ці та інші роботи, присвячені аналізу ситуації і пошуку факторів інвестування в економіку України під час війни, як і у довоєнні часи, мають чітку спрямованість на пошук факторів інвестиційної привабливості країни (регіону) шляхом її оцінки за допомогою спеціальних індикаторів (див. наприклад, [6; 7]). Вони дозволяють у кожен визначений момент часу оцінити інвестиційну привабливість України, однак не демонструють механізмів, за рахунок яких країна може досягти бажаного стану з огляду на формування сприятливого середовища для інвестиційної діяльності. Як свідчить досвід країн, які є лідерами у залученні іноземного капіталу, вагому роль у створенні таких умов завжди відігравала держава. Однак, у вітчизняному науковому середовищі відчувається брак досліджень подібної тематики. Більше того, в дослідженнях інвестиційної привабливості не надто багато зустрічається спроб розмежувати хоча й схожі, але різні за змістом поняття. Зокрема, це стосується таких категорій, як «інвестиційна привабливість», «інвестиційний потенціал», «інвестиційний клімат».

Постановка завдання. Метою даної статті є удосконалення категоріального апарату інвестиційної сфери шляхом розмежування категорій, що відображають процес прийняття інвестиційних рішень, з'ясування ролі економічної влади у забезпеченні інвестиційної привабливості країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна привабливість економіки у переважній більшості наукових досліджень розглядається у контексті ключових характеристик або факторів, що визначають можливості певного територіального утворення залучати інвестиції. Наприклад, в роботі Іщук С. і Кулініч Т., яка присвячена методичним аспектам оцінювання інвестиційної привабливості регіону, вказується, що це «сукупність певних параметрів та характеристик, притаманних цьому регіону, які дозволяють йому залучати необхідний обсяг капіталу на взаємовигідних з інвесторами умовах» [8, с. 71]. Матвеева О. і Міняйло А. визначають інвестиційну привабливість як «інтегральну характеристику його можливостей стосовно залучення інвестицій, що знаходяться під впливом сукупності геополітичних, організаційно-управлінських, економічних, екологічних та соціальних чинників» [9, с. 79]. Цанько О. говорить про те, що «інвестиційна привабливість регіону визначається системою параметрів, які є орієнтирами для інвесторів, на основі якої формується загальна картина здатності того чи іншого регіону залучати капітал» [10, с. 171].

Як випливає із вищевикладеного, переважна більшість науковців демонструє єдність щодо розуміння під інвестиційною привабливістю спроможності певної території залучати інвестиції. Однак при проведенні безпосереднього оцінювання факторів інвестиційної привабливості, автори доволі часто починають оперувати поняттями «інвестиційний клімат» та «інвестиційний потенціал». Існуючі спроби розмежувати ці категорії не вирішують остаточно дану методологічну проблему. Достатньо звернути увагу на декілька робіт подібної спрямованості, щоб переконатися у тому, що межа між цими поняттями все ще залишається дещо розмитою. Так, Яськов Є. здійснює спробу категоріального розмежування понять «інвестиційна привабливість» та «інвестиційний клімат» і приходить до висновку, що перша – це індикатор, який визначає привабливість ринку або регіону (країни) для інвесторів, ґрунтується на синтезі різноманітних чинників, включно з інвестиційним ризиком, потенціалом, наявністю ресурсів та іншими аспектами, а друга – це комплексна характеристика, що оцінює загальні умови та середовище, які впливають на інвестиційну діяльність у конкретній географічній локації [11]. З цього випливає, що інвестиційний потенціал є складовою інвестиційної привабливості, а клімат – характеристикою середовища здійснення інвестиційної діяльності.

З цим визначенням інвестиційного клімату корелює позиція Кубах Т., яка розуміє під ним узагальнену характеристику політичних, економічних, правових, географічних, соціально-культурних умов, які у своїй взаємодії забезпечують та впливають на інвестиційну діяльність вітчизняних та іноземних інвесторів у державі, а інвестиційну діяльність пов'язує із станом політико-правового, економічного, соціально-культурного, науково-технічного, інфраструктурного та демографічного середовища [12]. Венгуренко Т. і Плахотнюк В. вважають, що інвестиційна привабливість як сукупність факторів, що сприяють або перешкоджають процесу залучення іноземних і внутрішніх інвестицій в економіку є одним із ключових показників інвестиційного клімату країни [13]. У той же час Гребенюк Н. стверджує, що основою інвестиційної привабливості виступає інвестиційний потенціал країни, який визначається її геополітичним положенням, забезпеченням природними ресурсами і рівнем культурного розвитку її населення [14]. Отже, з приводу співвідношення досліджуваних категорій думки науковців розходяться.

Слід також звернути увагу на той факт, що у зарубіжних дослідженнях фактори, які формують інвестиційний потенціал, описуються за допомогою принципово іншої категорії, а саме «економічна влада» (див. наприклад, [15–17]). Зокрема, в роботі [15] вказується, що «економічну владу можна визначити як сукупність усіх видів засобів виробництва (запасів капіталу), чисельності робочої сили, освіти та здоров'я робочої сили, управлінських і організаційних навичок, технічних можливостей, фінансового добробуту та невідтворюваних природних ресурсів». Структура економічної влади представляється у вигляді блок-схеми, в якій кожна детермінанта відображає односпрямований причинно-наслідковий зв'язок (рис. 1).

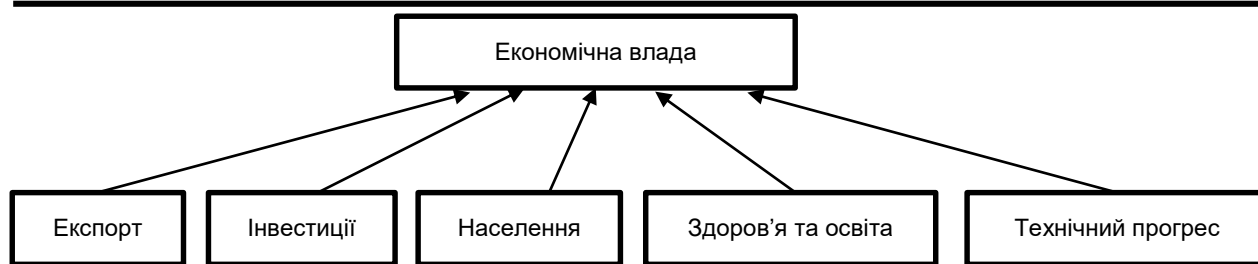

Рис. 1. Детермінанти економічної влади

Джерело: [15, с. 75]

За такого підходу інвестиції постають як ключовий елемент економічної влади країни і поряд із іншими детермінантами формують її спроможність підтримувати високі темпи економічного зростання як матеріальної основи соціально-економічного розвитку національної економіки [18]. Звідси випливає, що зростання потенціалу економічної влади певної країни залежить від інвестиційної складової і можливості на постійній основі залучати капітал. На наше переконання, такий підхід хоча й викликає певні питання, може бути конструктивним у розумінні процесів, які пов'язані із формуванням інвестиційної привабливості країни.

Для розмежування категорій, пов'язаних із інвестиційною сферою, необхідно зосередити увагу на активній стороні інвестиційного процесу – економічному суб'єкті, який безпосередньо приймає рішення про вкладення коштів. Як відомо, у якості таких виступають підприємці, які мотивуються до інвестиційної діяльності очікуваннями щодо майбутньої прибутковості. Суб'єктом інвестиційної діяльності на макrorівні може також виступати держава, яка здійснює її з огляду на досягнення суспільних цілей. Очікування підприємців завжди формуються на основі оцінки тих ресурсів, якими наділена певна економіка і порівняння їхньої вартості з аналогічними факторами, доступними на іншій території. Це фундаментальне положення лежить в основі закономірностей міжнародного руху капіталу: інвестиції спрямовуються саме в ті країни, які, по-перше, наділені необхідними ресурсами, і по-друге, мають нижчу вартість, ніж у країні походження капіталу. З цього можемо зробити висновок, що інвестиційний потенціал – це основа для прийняття рішень щодо інвестування.

Поряд з цим, слід враховувати і той факт, що у певній країні може бути сформовано потужний інвестиційний потенціал, але вона не буде відзначатися політичною стабільністю, надійним законодавством, низьким рівнем корупції тощо. За таких умов усі потенційні переваги, що формуються інвестиційним потенціалом, будуть зведені нанівець високими трансакційними ризиками. Тому другою складовою, на основі якої приймаються рішення про напрямки інвестування, є інвестиційний клімат. Під ним слід розуміти сукупність правових, соціальних, політичних, економічних та інших факторів, що впливають на інвестиційну діяльність. Інвестиційний клімат може бути сприятливим або несприятливим для максимізації прибутку – ці характеристики є похідними від якості інституційного середовища. Таким чином, і інвестиційний потенціал, і інвестиційний клімат є об'єктивними умовами, що склалися в певній країні. Потенційний інвестор може тільки їх враховувати при прийнятті рішення про вкладення капіталу.

Щодо інвестиційної привабливості, то вона, навпаки, виступає як суб'єктивний фактор, безпосередній результат оцінювання сукупності об'єктивних складових, тобто інвестиційного потенціалу й інвестиційного клімату. Саме цей результат і впливає на остаточне рішення інвестора. Він може бути позитивним або негативним в залежності від того, як останній оцінить об'єктивні умови з огляду на потенційні доходи і ризики. Узагальненням цих положень слугує табл. 1.

Таблиця 1

Сутність категорій, що відображають процес прийняття інвестиційних рішень

Параметр	Інвестиційний потенціал	Інвестиційний клімат	Інвестиційна привабливість
Сутність	Сукупність ресурсів, якими наділена певна територія і які потенційно можуть бути використані для реалізації інвестиційної діяльності.	Сукупність правових, соціальних, політичних, економічних та інших факторів, які формують середовище інвестиційної діяльності.	Оцінка інвестором інвестиційного потенціалу й інвестиційного клімату певної території з огляду на очікувану прибутковість інвестицій.
Природа	Об'єктивна сторона інвестиційної діяльності		Суб'єктивна сторона інвестиційної діяльності

Джерело: авторська розробка

З огляду на визначення категорій, що наведені в табл. 1, цілком очевидно, що категорія «інвестиційна привабливість» як суб'єктивне відображення об'єктивних факторів не може слугувати характеристикою спроможності території залучати капітал (хоча така можливість і передбачається у переважній більшості робіт вітчизняних дослідників). Територія з її інвестиційним потенціалом і

особливим інвестиційним кліматом може бути по-різному оцінена інвестором і тільки у разі її позитивного сприйняття визнана як приваблива. У цьому процесі важливого значення набуває економічна влада. Однак не в значенні ресурсів, а сили, якою володіє держава.

Остання знаходить свій прояв, по-перше, у здатності створювати закони і забезпечувати їх виконання. По-друге, збирати податки, на основі чого уряд взагалі зможе виконувати свої економічні функції й проводити економічну політику. По-третє, встановлювати між економічними суб'єктами межі свободи й необхідності. По-четверте, через ідеологічні важелі формувати економічну свідомість нації. Оскільки ці функції пов'язані з політичною владою, то сила держави, водночас, є й її здатністю здійснювати контроль над економічними ресурсами в межах національної економіки [19, с. 116]. Отже, економічна влада як складова сили держави є відображенням її спроможності сформувати інвестиційний потенціал і створити сприятливий інвестиційний клімат для залучення капіталу на свою територію. Про це, власне, веде мову Прушківська Е., підкреслюючи, що в сучасній постіндустріальній економіці сфера послуг є ключовим драйвером економічного зростання, а формування її конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості значною мірою залежить від здатності держави та бізнесу забезпечити умови розвитку людського капіталу та інших факторів виробництва [20].

Оскільки прямі іноземні інвестиції формують глибокі зв'язки між економіками і завдяки цьому стимулюють передачу технологій та сприяють обміну ноу-хау, то уряди багатьох країн прагнуть залучити їх у якомога більших обсягах з метою підвищення конкурентоспроможності своєї економіки та пришвидшення темпів економічного зростання. Показовою у цьому відношенні є політика Китаю, який ще з 1990-х рр. XX ст. взяв курс на перетворення своєї країни на привабливу для іноземних інвесторів економіку. Це були і державні програми розвитку вищої освіти (передусім, інженерної), створення сприятливих умов для повернення в країну фізичного й людського капіталу етнічних китайців, ліберальна податкова політика тощо. Як наслідок, починаючи з 2000-х рр., Китай стає лідером по залученню іноземного капіталу.

Тільки за період 2001–2007 рр. на цю країну припадало в середньому 6–7 % світового потоку прямих іноземних інвестицій, що перевищувало показники більшості європейських країн і США. Якщо на початку проведення політики «відкритих дверей» Китай приваблював іноземних інвесторів дешевою робочою силою, то після реалізації проєктів з розвитку освіти і науки самі знання й технології, генеровані китайською науковою спільнотою, стали стимулом наближення до них провідних компаній світу. У цей період 490 із 500 найбільших ТНК вклали капітал у китайську економіку і створили там 1200 науково-дослідних і дослідно-конструкторських центрів, що сприяло технічному розвитку місцевих підприємств [21, с. 152]. Подібна політика, хоча й не в такому масштабі, була реалізована й урядами інших азійських країн – Сінгапуром, Тайванем, Південною Кореєю і, дещо пізніше, Індією. В усіх цих країнах, реалізуючи економічну владу, уряди цілеспрямовано формували інвестиційний потенціал своєї країни та прикладали зусилля для створення в її межах сприятливого інвестиційного клімату [22].

Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу підтверджують зв'язок між економічною владою і прямими іноземними інвестиціями. В табл. 2 представлено дані, що ілюструють приплив прямих іноземних інвестицій по деяким країнам і регіонам світу за 2018–2024 рр.

Таблиця 2

Приплив прямих іноземних інвестицій по деяким країнам і регіонам, в мільярдах доларів

№	Країна	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	США	254	246	151	388	332	360	366
	Канада	43	50	23	60	53	50	17
	Європа	364	405	81	51	-107	439	182
2	Китай	138	141	149	181	189	163	116
3	Гонконг, Китай	104	68	135	141	118	113	123
4	Сінгапур	80	92	75	99	141	160	135
5	Індія	42	51	64	45	49	28	28

*Примітка: країни і регіони обрані з огляду на наявність інформації про притік прямих іноземних інвестицій для топ-20 країн у звітах ЮНКТАД про світові інвестиції.

Джерело: складено автором за [23–26]

Як видно з даних табл. 2, найбільша частка прямих іноземних інвестицій у 2018–2019 рр. сумарно припадала на азійські країни. З 2020 р. фіксується суттєвий відтік прямих іноземних інвестицій з Європи, США і Канади на тлі різкого зростання їхнього припливу в Китай, Гонконг, Індію і Сінгапур. Країни цього регіону стали найбільшим одержувачем прямих іноземних інвестицій – саме на них припадала половина світових інвестиційних надходжень [26]. Загалом у 2022 р. країни Південно-Східної Азії продемонстрували 5 % зростання, що склало 223 млрд дол. США і стало найвищим, будь-коли

зареєстрованим рівнем припливу прямих іноземних інвестицій. Найбільшим отримувачем інвестицій став Сінгапур, на частку якого припадає майже 2/3 потоків інвестицій до усієї Асоціації держав Південно-Східної Азії. У цій країні було зафіксовано своєрідний рекорд – збільшення прямих іноземних інвестицій на 42 %. Економіка Китаю продемонструвала зростання інвестицій майже на 5 %, що становило 189 млрд дол. США [24].

Ситуація різко змінилася, починаючи з 2024 р. Азійські країни, Європа і Канада почали втрачати іноземний капітал на тлі його припливу до США. Згідно зі Звітом ЮНКТАД про світові інвестиції 2024 р., приплив прямих інвестицій до цієї країни зріс на 20 %, у той час як в Європі відбулося їх скорочення на 58 % [25]. Розвинені країни Азії, найбільшого регіону-одержувача міжнародного капіталу у попередні роки, зазнали незначного скорочення прямих іноземних інвестицій у 3 % і лише кілька значних приростів, зокрема у сфері центрів обробки даних у Південній Кореї та напівпровідникової промисловості у Сінгапурі. Геополітична напруженість та загострення внутрішньої конкуренції призвели до різкого скорочення кількості заяв про іноземні інвестиції до Китаю. Порівняно з 2015–2019 рр., оголошений приплив прямих іноземних інвестицій у нові проєкти скоротився приблизно на дві третини практично у всіх секторах та країнах-партнерах з 2022 року, і це зниження продовжилось у 2025 році. Зокрема, розвинені азіатські економіки переорієнтували інвестиції з Китаю у бік США. Тільки за перші п'ять місяців 2025 р. обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку, що розвивається, скоротився удвічі в річному вираженні на тлі безпрецедентного зростання їхнього обсягу в США. Оголошені прямі іноземні інвестиції до США подвоїлися порівняно з періодом 2022–2024 рр. [27]. Таким чином, сьогодні США залучають більше прямих іноземних інвестицій, ніж Європа і розвинена Азія.

Усе це стало результатом суттєвого посилення економічної влади американської держави. Адміністрація Д. Трампа послідовно реалізує політику, спрямовану на залучення капіталу. Це жорсткий протекціонізм (політика накладання мит на імпортовані товари з метою зменшення торгового дефіциту та підтримки вітчизняного виробництва), зниження податків для корпорацій як засіб стимулювання інвестицій та споживчих витрат, скорочення регуляторних норм у різних секторах економіки для зменшення витрат бізнесу і спрощення ведення підприємницької діяльності, акцент на підтримці вітчизняних виробництв та робочих місць через перегляд угод про вільну торгівлю та запровадження нових торговельних бар'єрів. І хоча можна по-різному ставитися до зовнішньої політики Д. Трампа, його дії під гаслом «Америка понад усе» свідчать про посилення економічної влади держави, що вже дає позитивні результати у створенні умов для залучення капіталу.

Висновки з проведеного дослідження. Прямі іноземні інвестиції завжди відігравали вирішальну роль у забезпеченні високих і стабільних темпів економічного зростання. Вони дозволяють залучати нові технології, розширюють можливості для створення нових робочих місць та підвищення глобальної конкурентоспроможності. Значення, якого набувають прямі іноземні інвестиції, привертає увагу науковців, які намагаються віднайти ефективні способи залучення прямих іноземних інвестицій на певну територію. За наявності великої кількості наукових досліджень з цієї проблематики, в економічній науці все ще не сформовано категоріальний апарат інвестиційної сфери. Зокрема, не проведено розмежування між такими базовими категоріями, як «інвестиційна привабливість», «інвестиційний потенціал», «інвестиційний клімат» та «економічна влада».

З огляду на суб'єкт-об'єктний підхід до дослідження економічних явищ і процесів, інвестиційний потенціал виступає основою для прийняття інвестиційних рішень і за своєю сутністю є сукупністю ресурсів, якими наділена певна територія і які потенційно можуть бути використані для реалізації інвестиційної діяльності. Інвестиції є чутливими до правових, соціальних, політичних, економічних та інших факторів, які формують очікування щодо прибутковості капіталу. У своїй сукупності вони формують другу об'єктивну складову, на основі якої приймаються рішення про вкладення капіталу – інвестиційний клімат. Перша й друга складова оцінюються потенційним інвестором і ця оцінка формує інвестиційну привабливість певної території з огляду на очікувану прибутковість інвестицій.

Економічна влада відображає здатність держави здійснювати контроль над економічними ресурсами, формувати інвестиційний потенціал та створювати сприятливий інвестиційний клімат для залучення капіталу на свою територію. Глобальні тенденції руху міжнародного капіталу підтверджують взаємозв'язок між економічною владою і прямими іноземними інвестиціями: Китай, Сінгапур, Індія та кілька країн Південно-Східної Азії, стали важливими напрямками для прямих іноземних інвестицій у період 2020–2023 рр., поступившись своїм лідерством у 2024 р. США, які стали проводити жорстку політику зміцнення економічного і політичного авторитету своєї країни.

Отже, там, де уряди країн спрямовують свої зусилля на нарощування інвестиційного потенціалу (високотехнологічне виробництво, кваліфікована робоча сила, інфраструктура), а також забезпечують доступ до ресурсів, правовий захист, економічну свободу тощо, отримують і набагато більше інвестицій у порівнянні з тими державами, які є слабкими щодо можливостей реалізації економічної влади.

Література

1. Костирко Л., Серебряк К., Середя О., Зайцева Л. Інвестиційна привабливість України як домінанта залучення прямих іноземних інвестицій з Європейського простору: аналіз, оцінка. *Financial*

and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2022. № 2(43). С. 95–106. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3700>.

2. Ковальчук Н. Фактори впливу на інвестиційну діяльність підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2025. № 3(94). С. 66–75. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/49939> (дата звернення: 15.07.2025).

3. Гуцан Т., Мельникова О. Тенденції інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 2(87). С. 30–39. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.030.

4. Чайка Ю. Іноземні інвестиції та макроекономічні виклики України в період військового стану. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2025. № 1(135). С.42–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2025-1-7>.

5. Нечипорук О. Проблема залучення іноземних інвестицій в Україні під час війни. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск № 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2714> (дата звернення: 10.07.2025).

6. Кравченко М., Павленко Т. Проблеми забезпечення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств: макроекономічні аспекти. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск № 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1887/1817> (дата звернення: 10.07.2025).

7. Смесова В., Яськов Є. Інвестиційна привабливість економіки України: сучасний стан та рейтингове оцінювання. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-66>.

8. Іщук С. О., Кулініч Т. В. Оцінювання інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект. *Регіональна економіка*. 2010. № 3. С. 71–78.

9. Матвеева О. Ю., Міняйло А. С. Інвестиційна привабливість регіону в контексті формування засад забезпечення його сталого розвитку. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 11–12. С. 77–88.

10.Цанько О. О. Дослідження факторів інвестиційної привабливості регіону у контексті засад забезпечення його конкурентоспроможності. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка*. 2017. Випуск 1(7). С.170–174.

11.Яськов Є. Категоріальна оформленість понять «інвестиційна привабливість» та «інвестиційний клімат» *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2024. № 1. С. 44–51. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/85.044>.

12.Кубах Т. Г. Інвестиційний клімат держави: теоретичний та практичний аспект. *Ефективна економіка*. 2013. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2604> (дата звернення: 10.07.2025).

13.Венгуренко Т. Г., Плахотнюк В. В. Аналіз інвестиційної привабливості України. *Бізнес-Інформ*. 2020. № 4. С. 103–111.

14.Гребенюк Н. О. Інвестиційна привабливість: сутність та засоби покращення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 13. С. 12–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2012_13_5 (дата звернення: 10.07.2025).

15.Atesoglu H. Economic Power and International Security. *Insight Turkey*. 2019. Vol. 21. № 3. P. 69–89. DOI: <https://doi.org/10.25253/99.2019212.08>.

16.Holcombe R. Coordination, Cooperation, and Control: The Evolution of Economic and Political Power. New York : Palgrave Macmillan, 2020. 328 p. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-48667-9_3.

17.The Future of Global Economic Power / Benzell S., Kotlikoff L., Kazakova M., LaGarda G., Nesterova K., Ye V., Zubarev A. *NBER. Working Paper* № 30556. October 2022. 42 p. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w30556/w30556.pdf (дата звернення: 10.07.2025).

18.Пилипенко Г. М., Федорова Н. Є., Казиміренко О. В. Соціально-економічний розвиток суспільства через призму синергетичної парадигми. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2017. № 2(58). С. 9–17. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2017/2/EV20172_009-017.pdf (дата звернення: 10.07.2025).

19.Пилипенко Г. М. Інституціональні чинники співвідношення державної і ринкової координації економічної діяльності: монографія. Дніпро : Національний гірничий університет, 2012. 293 с.

20.Прушківська Е. В. Секторальна структура національної економіки: теорія, методологія, практика формування : монографія. Запоріжжя : Вид-во «Просвіта», 2013. 375 с.

21.Dubiei Yu. V. The relationship between human capital and innovation in context technical and technological development of the world. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2020. № 6. С. 148–154. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2020-6/148>.

22.Рогач О., Косьміна В. Транснаціональні корпорації та експорт нових індустріальних країн Азії. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 256 с.

23.World Investment Report 2020. International producing beyond the pandemic. *UNCTAD*. 248 p. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2020_en.pdf. (дата звернення: 12.08.2025).

24.World Investment Report 2023. Investing in Sustainable Energy for All. *UNCTAD*. 231 p. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2023_en.pdf (дата звернення: 12.08.2025).

25. World Investment Report 2024. Investment facilitation and digital government. UNCTAD. 164 p. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2024_en.pdf (дата звернення: 12.08.2025).
26. World Investment Report 2025. International investment in the digital economy. UNCTAD. 262 p. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2025_en.pdf (дата звернення: 12.08.2025).
27. Пилипенко Г. М., Герасименко Т. В., Литвиненко Н. І. Глобальні тенденції міжнародного руху капіталу. *Бізнес-Інформ*. 2023. № 10. С. 31–37. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-10-31-37>.

References

1. Kostyrko, L., Sieriebriak, K., Sereda, O. and Zaitseva, L. (2022), "Investment attractiveness of Ukraine as a dominant in attracting foreign direct investment from the European space: analysis, assessment", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 2(43), pp. 95–106, DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3700>.
2. Kovalchuk N. (2025), "Factors influencing the investment activity of enterprises", *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 3(94), pp. 66–75, available at: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/49939> (access date July 15, 2025).
3. Hutsan, T. and Melnykova, O. (2024), "Trends in the investment attractiveness of Ukraine under martial law", *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 2(87), pp. 30–39, DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.030.
4. Chaika, Yu. (2025), "Foreign Investment and Macroeconomic Challenges of Ukraine during the Period of Martial Law", *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, no. 1(135), pp. 42–47, DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2025-1-7>.
5. Nechyporuk, O. (2023), "The problem of attracting foreign investments in Ukraine during the war", *Ekonomika ta suspilstvo*, Issue no. 54, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2714> (access date July 10, 2025).
6. Kravchenko, M. and Pavlenko, T. (2022), "Problems of ensuring investment attractiveness of domestic enterprises: macroeconomic aspects. Economy and society", *Ekonomika ta suspilstvo*, Issue no. 44, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1887/1817> (access date July 10, 2025).
7. Smiesova, V. and Yaskov, Ye. (2024), "Investment attractiveness of the Ukrainian economy: current state and rating assessment", *Ekonomika ta suspilstvo*, Issue no. 64, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-66>.
8. Ishchuk, S.O. and Kulinich, T.V. (2010), "Assessment of the investment attractiveness of a region: methodological aspect", *Rehionalna ekonomika*, no. 3, pp. 71–78.
9. Matveieva, O.Yu. and Minaiilo, A.S. (2015), "Investment attractiveness of the region in the context of forming the principles of ensuring its sustainable development", *Aspekty publichnoho administruvannia*, no. 11–12, pp. 77–88.
10. Tsanko, O.O. (2017), "Research on the factors of investment attractiveness of the region in the context of the principles of ensuring its competitiveness", *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnogo universytetu. Seriya: Ekonomika*, Issue 1(7), pp. 170–174.
11. Yaskov, Ye. (2024), "Categorical formalization of the concepts of "investment attractiveness" and "investment climate", *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoi politekhniki*, no. 1, pp. 44–51, DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/85.044>.
12. Kubakh, T.H. (2013), "Investment climate of the state: theoretical and practical aspects", *Efektivna ekonomika*, no. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2604> (access date July 10, 2025).
13. Venhurenko, T.H. and Plakhotniuk, V.V. (2020), "Analysis of the investment attractiveness of Ukraine", *Biznes-Inform*, no. 4, pp. 103–111.
14. Hrebenuk, N.O. (2012), "Investment attractiveness: essence and means of improvement", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 13, pp. 12–17, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2012_13_5 (access date July 10, 2025).
15. Atesoglu, H. (2019), "Economic Power and International Security", *Insight Turkey*, Vol. 21, no. 3, pp. 69–89, DOI: <https://doi.org/10.25253/99.2019212.08>.
16. Holcombe, R. (2020), *Coordination, Cooperation, and Control: The Evolution of Economic and Political Power*, Palgrave Macmillan, New York, USA, 328 p., DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-48667-9_3.
17. Benzell, S., Kotlikoff, L., Kazakova, M. et al. (2022), "The Future of Global Economic Power", *NBER*, Working Paper no. 30556, 42 p. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w30556/w30556.pdf (access date July 10, 2025).
18. Pylypenko, H.M., Fedorova, N.Ye. and Kazymirenko, O.V. (2017), "Socio-economic development of society through the prism of the synergistic paradigm", *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho hirnychoho*

universytetu, no. 2(58), pp. 9–17, available at: https://ev.nmu.org.ua/docs/2017/2/EV20172_009-017.pdf (access date July 10, 2025).

19. Pylypenko, H.M. (2012), *Instytutsionalni chynnyky spivvidnoshennia derzhavnoi i rynkovoï koordynatsii ekonomichnoi diialnosti* [Institutional factors of the correlation of state and market coordination of economic activity], monograph, Natsionalnyi hirnychiy universytet, Dnipro, Ukraine, 293 p.

20. Prushkivska, E.V. (2013), *Sektoralna struktura natsionalnoi ekonomiky: teoriia, metodolohiia, praktyka formuvannia* [Sectoral structure of the national economy: theory, methodology, practice of formation], monograph, Vyd-vo "Prosvita", Zaporizhzhia, Ukraine, 375 p.

21. Dubiei, Yu.V. (2020), "The relationship between human capital and innovation in context technical and technological development of the world", *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, no. 6, pp. 148–154, DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2020-6/148>.

22. Rohach, O. and Kosmina, V. (2016), *Transnatsionalni korporatsii ta eksport novykh industrialnykh krain Azii* [Transnational corporations and exports of new industrial countries of Asia], Tsentru uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 256 p.

23. UNCTAD (2020), World Investment Report 2020. International producing beyond the pandemic, 248 p., available at: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2020_en.pdf (access date August 12, 2025).

24. UNCTAD (2023), World Investment Report 2023. Investing in Sustainable Energy for All, 231 p., available at: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2023_en.pdf (access date August 12, 2025).

25. UNCTAD (2024), World Investment Report 2024. Investment facilitation and digital government, 164 p., available at: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2024_en.pdf (access date August 12, 2025).

26. UNCTAD (2025), World Investment Report 2025. International investment in the digital economy, 262 p., available at: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2025_en.pdf (access date August 12, 2025).

27. Pylypenko, H.M., Herasymenko, T.V. and Lytvynenko, N.I. (2023), "Global trends in international capital flows", *Biznes-Inform*, no. 10, pp. 31–37, DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-10-31-37>.

Пилипенко Г.М.

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНСТИТУТІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ВЛАДИ

Мета. Удосконалення категоріального апарату інвестиційної сфери шляхом розмежування понять, що відображають процес прийняття інвестиційних рішень, з'ясування ролі економічної влади у забезпеченні інвестиційної привабливості країни.

Методика дослідження. Дослідження побудовано на використанні методу наукового абстрагування, поєднання якого з системним підходом дозволило розмежувати поняття «інвестиційна привабливість», «інвестиційний потенціал», «інвестиційний клімат» та «економічна влада». За рахунок застосування структурно-функціонального методу виокремлено елементи економічної влади та продемонстровано їхній зв'язок із поняттям «сила держави». Емпіричну основу дослідження склали звіти UNCTAD про світові інвестиції.

Результати дослідження. Проведено аналіз теоретико-методологічних підходів, які застосовуються у вітчизняній економічній науці при дослідженні факторів, що впливають на формування інвестиційної привабливості національної економіки. З'ясовано, що в економічному дискурсі співіснують і часто використовуються як синоніми такі поняття, як «інвестиційна привабливість», «інвестиційний потенціал», «інвестиційний клімат», «економічна влада». На основі застосування суб'єкт-об'єктного підходу до дослідження економічних явищ і процесів здійснено розмежування схожих, хоча й різних за змістом понять, які формують категоріальний апарат інвестиційної теорії.

Ключовим фактором впливу на умови здійснення інвестиційної діяльності на певній території, і, відповідно, на можливість залучення іноземних інвестицій визнано економічну владу. Остання розглядається як сила держави, що знаходить свій прояв у спроможності уряду створювати закони і забезпечувати їх виконання, проводити ефективну податкову політику, встановлювати між економічними суб'єктами межі свободи й необхідності, а також через ідеологічні важелі формувати економічну свідомість нації. Пов'язаність цих форм прояву економічної влади з владою політичною створює підґрунтя для розгляду сили держави і як її спроможності здійснювати контроль над економічними ресурсами у межах національної економіки. На основі аналізу глобальних тенденцій міжнародного руху капіталу продемонстровано залежність між економічною владою і здатністю держави сформувати інвестиційний потенціал та створити сприятливий інвестиційний клімат для залучення прямих іноземних інвестицій на свою територію.

Наукова новизна результатів дослідження. Встановлено, що категорії «інвестиційний потенціал» та «інвестиційний клімат» відображають об'єктивну сторону інвестиційної діяльності, у той час як поняття «інвестиційна привабливість» є суб'єктивним відображенням умов і факторів

національної економіки, які чинять вплив на очікувану прибутковість інвестицій. Доведено, що об'єктивні умови інвестиційної діяльності формуються під впливом економічної влади, основу якої складає сила держави.

Практична значущість результатів дослідження. Уточнення понять, що відображають процеси прийняття інвестиційних рішень, має важливе як методологічне, так і практичне значення. З одного боку, це дозволяє встановити причинно-наслідкові зв'язки між явищами, а з іншого – сформувати ефективну систему важелів економічної політики, спрямовану на формування інвестиційної привабливості національної економіки.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат, міжнародний рух капіталу, іноземні інвестиції, ВВП, сталий розвиток, інститути економічної влади, нова конфігурація економічної влади.

Pylypenko H.M.

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE ECONOMY IN THE CONTEXT OF ECONOMIC POWER INSTITUTIONS TRANSFORMATION

Purpose. The aim of the article is to improve the categorical apparatus of the investment sphere by distinguishing concepts that reflect the process of making investment decisions and clarifying the role of economic power in ensuring the investment attractiveness of the country.

Methodology of research. The study is based on the use of the method of scientific abstraction, combining of which with a systemic approach allowed us to distinguish the concepts of «investment attractiveness», «investment potential», «investment climate» and «economic power». By applying the structural-functional method, the elements of economic power were identified and their connection with the concept of «state power» was demonstrated. The empirical basis of the study was UNCTAD reports on world investment.

Findings. The analysis of theoretical and methodological approaches used in domestic economic science in the study of factors affecting the formation of investment attractiveness of the national economy was carried out. It was found out that in economic discourse, such concepts as «investment attractiveness», «investment potential», «investment climate», «economic power» coexist and are often used as synonyms. On the basis of the application of the subject-object approach to the study of economic phenomena and processes, a distinction was made between similar, although different in content, concepts that form the categorical apparatus of investment theory.

The key factor of influence on the conditions of investment activity in a certain territory, and, accordingly, on the possibility of attracting foreign investments, is found to be the economic power. The latter is considered as the power of the state, which is manifested in the ability of the government to create laws and ensure their implementation, to conduct an effective tax policy, to establish the limits of freedom and necessity between economic entities, as well as to form the economic consciousness of the nation through ideological levers. The connection of these forms of manifestation of economic power with political power creates a basis for considering the strength of the state and its ability to implement control over economic resources within the national economy. On the basis of the analysis of global trends in international capital movement, the correlation between economic power and the state's ability to form investment potential and create a favourable investment climate for attracting foreign direct investment to its territory is demonstrated.

Originality. It was established that the categories «investment potential» and «investment climate» reflect the objective side of investment activity, while the concept of «investment attractiveness» is a subjective reflection of the conditions and factors of the national economy that affect the expected profitability of investments. It is proven that the objective conditions of investment activity are formed under the influence of economic power, the basis of which is the power of the state.

Practical value. Clarification of concepts that reflect the processes of investment decision-making is of important methodological and practical importance. On the one hand, this allows to establish cause-and-effect correlations between phenomena, and on the other hand, to form an effective system of economic policy levers aimed at forming the investment attractiveness of the national economy.

Key words: investment attractiveness, investment climate, international capital flows, foreign investments, GDP, sustainable development, institutions of economic power, new configuration of economic power.

Дата надходження рукопису: 25.08.2025

Дата прийняття рукопису до друку: 16.09.2025

Дата публікації: 30.09.2025